

ZBRASLAV U BRNA

...určitě bylo i něco dřív, i když *netušíme, co* a je také možné, i když současnými historiky spíše přijímáno za nepravděpodobné, že máme začátek hledat v *Obřanech*...

Ve 13. století se objevují zprávy o Zbraslavi v zemských moravských deskách, a to ve věcech majetkoprávních, církevních, poddanských a generačních týkající se mocného rodu pánů ze Zbraslavi a Kunštátu. Boček z Obřan, syn Heralta ze Zbraslavi, odkázal v roce 1255 klášteru žďárskému les u Zbraslavě. Další synem byl Mikuláš ze Zbraslavě; od něho pocházeli potomní vládykové ze Zbraslavě, daroval roku 1334 svůj díl klášteru cisterciáček na Starém Brně. Starobrněnský klášter pak získal ještě další díly. Druhá část obce patřila klášteru v Oslavanech (Zdroj: zbraslavubrna.cz).

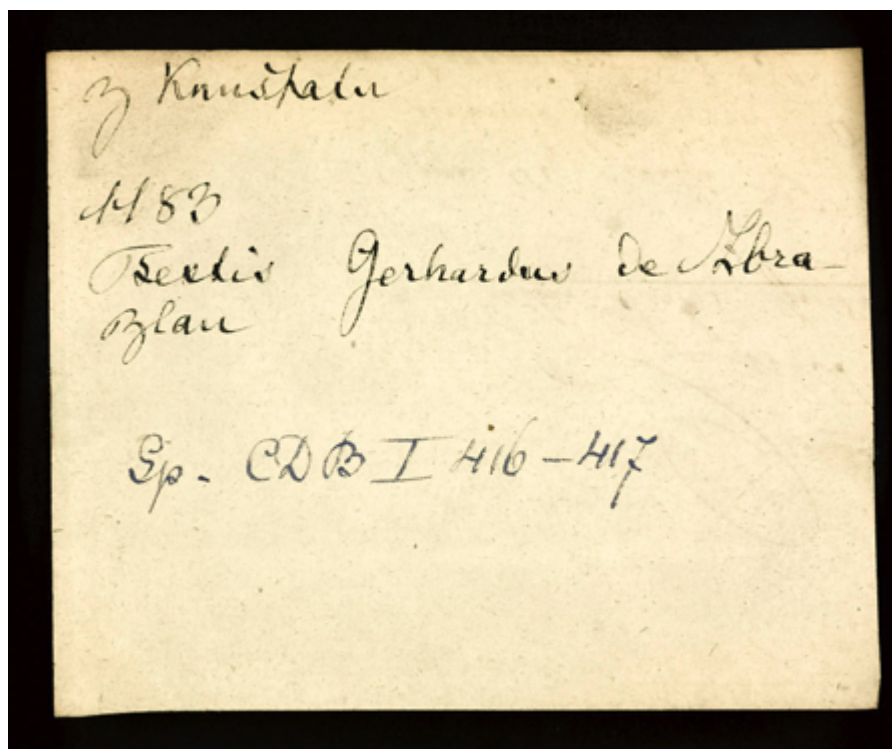
PÁNI ZE ZBRASLAVI

Zbraslavský hrad se v písemných pramenech vůbec nevyskytuje. Je znám pouze z predikátů osobností rodu, z jejichž jedné větve se stali páni z Kunštátu a Poděbrad. Jako první je zmiňován mezi lety 1222 a 1240 Gerhard ze Zbraslavi.

„V Zbraslavi se dochoval jak kostel, tak i zřícenina hradu. Kostel byl původně oistaven v románském slohu, o čemž vyopovídají jak některé architektonické prvky, které přežily přestavby v následujících staletích, tak i patronát. Svatostánek je zasvěcen sv. Jiljí, světci, který byl oblíbený v závěrečné fázi rozšíření románského slohu. První doklad o patronátu je ovšem až z roku 1318. Kostel není příliš velký, ... Kostel vznikl zřejmě ještě před rokem 1240 a za zakladatele je považován Gerhard ze Zbraslavi.

Přesně není známo sídlo Gerharda Nejpravděpodobnější jsou terénní zbytky, které se dochovaly zhruba 2 kilometry jihovýchodně od vsi Zbraslav v lokalitě zvané Hradisko neb oNa zámku. Hrad byl postaven na výběžku potoka Bílá Voda, jeho dispozice byla dvojdílná. ... Není ovšem jisté celkové provedení hradu, jestli bylo jeho jádro kamenné, nebo spíše jen dřevohlinité (...). Hrad zaniká ve 14. století, není ovšem zcela jisté datum jeho založení a zakladatel, jestli jím byl vůbec Gerhard ze Zbraslavi. Ten mohl klidně sídlit v nedoloženém dvorci přímo ve vesnici a tato fortifikace mohla být stavebním dílem až jeho nástupců.“ (Zdroj: Jan Škvrňák: První vrstva šlechtických predikátů na jihozápadní Moravě ve vztahu k sídlům. Brno 2011.)

V digitalizovaném archívu Augusta Sedláčka se nachází tento lístek:



Ve sbírce Codex Diplomaticus Bohemiae nacházíme na stranách 416 a 417 mezi svědky zakládající listiny kounického premonstrátského kláštera jméno *Gerhardus de Zbrauzlau*. Dokument, datovaný k roku 1183, je nadepsán: „(FALSUM S. XIV IN.)“

V karotékách Augusta Sedláčka jsou katalogizována po řadě jména Gerharda z Kunštátu, Boček z Kunštátu, Eufemie, Smil ze Střelce, Kuno, Mikuláš, Ungram z Bystřice (blíž hradu Pernštejna). Přiřazení všech příbuzných rodovému jménu z Kunštátu není v souladu se stávajícím usem, nicméně reflektuje skutečnost, že všechny rozrody druhé generace používaly totožný rodový znak.

A. Sedláček při svém zápisu čerpá z Většího letopisu Žďárského, který sepsal kolem roku 1300 mnich Jindřich, který byl již jako desetiletý se svým otcem přítomen stavbě kláštera, do kterého později vstoupil a ve kterém strávil většinu svého života (někdy koncem 60. let však z kláštera odešel a vrátil se nejspíš po dvaceti letech).

František Palacký překládá z originálu: „Boček měl prý tři bratry, jichž jména jsou Smil, Kuno a Mikuláš. Kuno měl syna jménem Bočka, který posud žije, pak dvě dcery; jednu si vzal za manželku pan Ingram z Bystřice a měl s ní syny; druhá jest jeptiškou v Tišnovicích. Tento Kuno založil zde potom špitál. Z dětí Mikulášových viděl jsou pouze jednoho syna; bylo-li jich více, nemohu říci. Třetí z bratrů byl Smil ze Střelce; ten má dosti mnoho statků, ale nemá žádných dětí ustanovil se na tom založiti Kristu klášter, což později nábožně počal za našich časů, i jmenuje klášter ten po sobě Smilnheim; prvé místo to slulo Vyšovice. Čtvrtý z bratrů byl sám pan Boček; jeho manželka byla paní Eufemie, ctnostmi všelikými zdobená, krásná na pohled, přívětivá a vlídná. Jak jsem dříve pověděl, porodila dceru a dva syny Smila a Gerharda.“

Gerhard ze Zbraslavi

*(zmiňován mezi lety 1222 a 1240)*Žofie ze Zbraslavi
&
Bohuš z DrahotušBoček z Jaroslavice
&
Eufémie z KřižanovaMikul z Drnovic/Račic
&
Eufémie z OsekaSmil ze Střilek
&DRUHÁ GENERACE
Kuna z Kunštátu
&

TŘETÍ A ČTVRTÁ GENERACE

Anežka ze Zbraslavi
& Hrut z Kněžic
= Adelheida
= Bohunka
= Kateřina
& Vítek ze Švábenic
= Boček
= 2. synŽibřid
& Trojka
= Mikul ze Zbraslavi a Račic*zemřel bezdětný*1. dcera
& Jimram Bořita z Bystřice
= Fridrich *arcibiskup v Říze*
= Archleb/Vojtěch z Medlova
&
= Eufemie *abatýše v Doubravniku*Smil ze Zbraslavi
*zemřel bezdětný*Gerhard z Obřan
& Jitka z Feldsbergu
= Anežka z Obřan
= Eufémie z Obřan
= Boček z Obřan
zemřel bezdětný
= Smil z Obřan
*bez mužských potomků*2. dcera
jeptiška v klášteře v Tišnově
Boček z Jevišovic
&
= Mikul z Kunštátu
= Sezima z Jevišovic
= Alžběta z JevišovicROZROD BOČKA
VYMÍRÁ PO MEČIKuna z Kunštátu
&
= Gerhard z Kunštátu
&
= Anna
& Jindřich z DrnovicBohuše z Kunštátu
&
= Jan z Kunštátu

Prvním nám známým předkem rodu pánů ze Zbraslavi byl Gerhard, uváděný poprvé roku 1222 jako svědek na listině sepsané v Olomouci, jíž král Přemysl Otakar I. uděluje řádu německých rytířů nemalá privilegia. V této době, po smrti markraběte Jindřicha, přebrala pražská kancelář moravskou administrativu a tak, jak bylo v Čechách již po několik desetiletí zvykem, objevily se nyní i na moravských listinách predikáty, což nám umožňuje od tohoto momentu na Moravě sledovat šlechtické rody a identifikovat jejich členy. V této době se na Moravě pohybovalo pravděpodobně 12 panských rodů.

Gerhardova profesní kariéra se během 20 let, kdy jej na listinách mezi svědky nacházíme, vyvíjela slibně. V půlce třicátých let je uváděn jako beneficiář přerovský, následné zmínky jej jmenují jako kastelána (purkrabího) olomouckého hradu, tedy v jedné z nejvyšších funkcí na Moravě. (*Ano, v této souvislosti nezapomeňme na bitvu proti Čingischánovým spojeným mongolským a tatarským vojskům, která se u Olomouce údajně vybojovala v roce 1241.*)

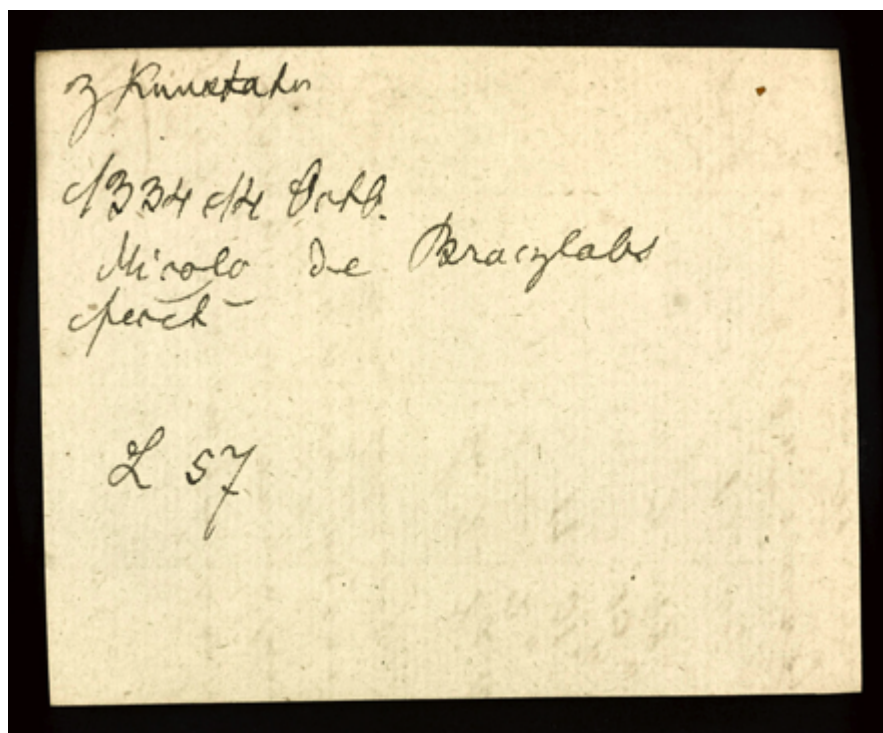
PRVOROZENÝ BOČEK ZE ZBRASLAVI A JAROSLAVIC→ rozrod Bočka viz dále v části "[Obřany u Brna](#)"**DRUHOROZENÝ MIKULÁŠ ZE ZBRASLAVI A RAČIC**

Mikul/Mikuláš ze Zbraslavi je zmiňován mezi lety 1233 a 1262 bez dvorských úřadů a s predikáty ze

Zbraslavi, z Račic, ale jednou i z Drnovic (1252, zakládající listina Žďárského kláštera). Na křížové výpravě nového českého krále Přemysla Otakara II. do Pruska na přelomu let 1254/1255 na rozdíl od svých tří bratrů Bočka, Kuny a Smila Mikul chybí, i na závěti Bočka v roce 1255 (na jeho místě) svědčí Ostoj z Račic.

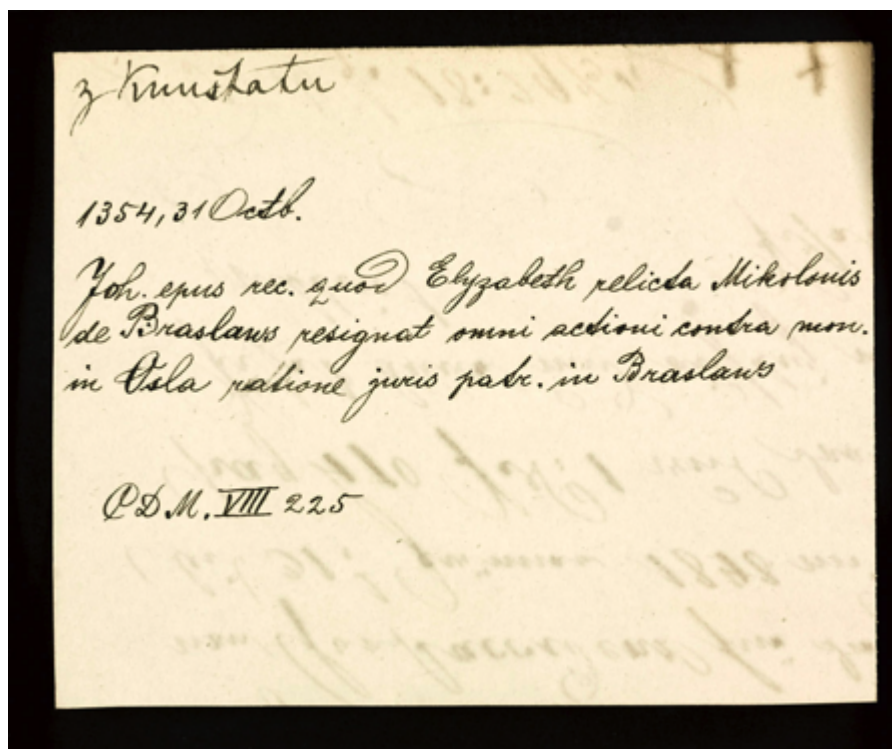
Od Mikuláše, druhorozeného syna prapředka Gerharda ze Zbraslavi, pocházeli potomní vládykové ze Zbraslavě. Roku 1281 nacházíme na Zbraslavi Trojku, vdovu po Žibřidovi/Sigfridovi ze Zbraslavi a Račic. Vlastivěda moravská uvádí Mikulu ze Zbraslavi a Račic, syna Žibřida a Trojky, který roku 1318 daroval klášteru Oslavanskému podací kostelní ve Zbraslavi, ale až po smrti faráře.

Mikuláš daroval roku 1334 svůj díl Zbraslavi klášteru cisterciáček na Starém Brně. V zápise ze 14. října 1334 nachází August Sedláček pečeť Mikuláše a řadí jej ke Kunštátským (podle současného stavu poznání Zbraslavským):



A. Sedláček čerpá z listiny, jíž Mikuláš ze Zbraslavi daruje veškerý svůj majetek ve Zbraslavi klášteru cisterciáček na Starém Brně, založeném roku 1323 královnou vdovou Eliškou Rejčkou. Hned následující listinou, založenou v moravském diplomatáři, stvrzuje Eliška, Mikulášova choť, že s darem starobrněnským cisterciáčkám souhlasí. 25. prosince téhož roku se sepisuje darovací listina Ludmily von Wytra témuž klášteru, svědčí jí mimo Jana z Lipé také Gerhard von der Cvnstat.

Mikuláše de Braslavs „z Kunšátu“ nachází August Sedláček jmenovaného ještě v roce 1354:

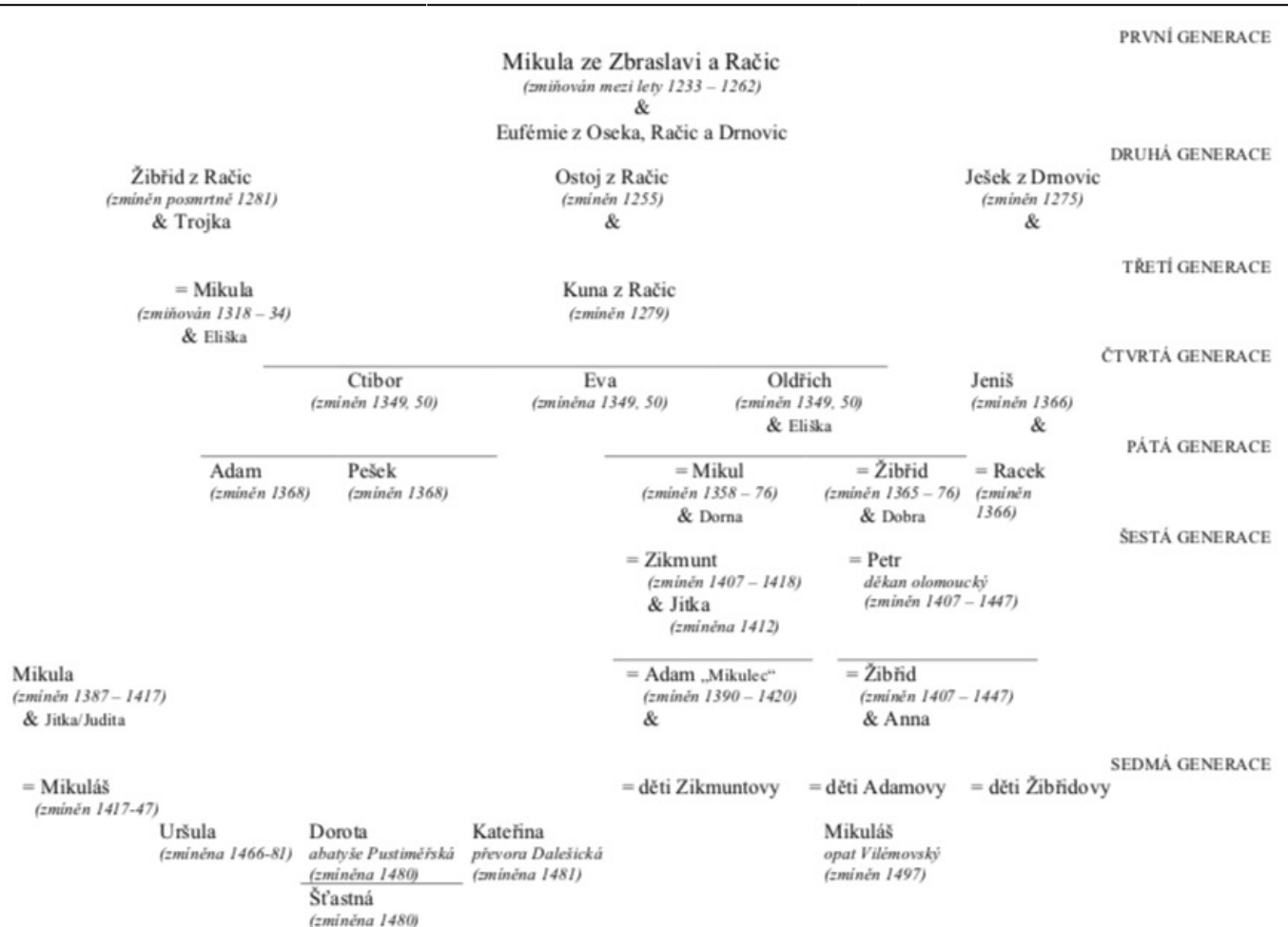


Moravský diplomatář nám na straně 225 prozrazuje: vdova Eliška 31. října 1354 stvrzuje, že jí nenáleží patronace nad farním kostelem ve Zbraslavi.

„V pramenech se dále objevují Mikulovi potomci, jako poslední jsou v roce 1358 uváděni Žibřid a Mikul. V roce 1385 je ještě zmíněn Racek ze Zbraslavi, jehož příslušnost k Gerhardovu rodu není zřejmá, byl však posledním, kdo na hradě sídlil.“ (Zdroj: zbraslavubrna.cz). Jednalo se pravděpodobně o Racka z Horek, jemuž svůj díl Zbraslavě prodal roku 1374 Dětrich Firnaus z Dolních Dubů, či o jeho potomka.

„Majetek rodu pánů ze Zbraslavě se nesmyslnými dary církvi natolik zmenšil, že rod zchudl a jeho členové byli jen příslušníky stavu rytířského, nikoliv panského. Změnili posléze i přídomek a kromě erbovního znamení nebylo jiného svědectví, že jde tu o větev mocného rodu, který v našich národních dějinách měl takovou úlohu.“ (Zdroj: zbraslavubrana.cz)

S trochou fantazie a drzosti bychom Račické mohli sestavit do alespoň přibližného, značně nesouvislého rodokmenu:



V druhé generaci zůstal Žibřid/Sigfried se ženou Trojkou a jejich syn Mikuláš se ženou Eliškou na rodné Zbraslavi, Žibřid byl tedy nejstarším (dospelosti doživším) potomkem zakladatele rodu Mikuly a jeho ženy Eufémie. Jeho bratr Ostoj byl již v mládí u svého strýce Bočka, byla tu tedy snaha, aby dosáhl nějakého úřadu, hodnosti, nicméně se psal společně s (nejspíš jeho synem) Kunou po Račicích, přičemž souběžně se ztrátou vyškovských Račic vznikaly třebíčské Račice. Předpokládáme tedy, že Ostoj je zakladatelem větve Račických z Račic ve farnosti Krhov. Třetí z bratrů Ješek je roku 1275 psán po Drnovicích, je tedy pravděpodobným zakladatelem rodu Drnovských z Drnovic, když první historická zmínka obce Drnovice u Lysic pochází z roku 1249. A stejně jako jeho bratr Ostoj si budoval zázemí mimo vyškovské Račice a Drnovice, o které někdy v tomto období rod Zbraslavských přišel.

TŘETIROZENÝ PRAPŘEDKŮV SYN SMIL ZE STŘÍLEK

Wikipedie: „První písemná zmínka o Smilovi pochází z roku 1237. Smil se stal blízkým spolupracovníkem moravského markraběte a pozdějšího českého krále Přemysla Otakara II. Roku 1251 se Smil uvádí jako purkrabí na znojenském hradě, roku 1255 jako kastelán přerovský a purkrabí na hradě Brumov, po kterém se také někdy psal, i když nebyl jeho majetkem. V zemi rozvrácené nedávným kumánským vpádem byl důležitá obnova a zlepšení obrany. Smil vyvíjel činnost, která k tomu směřovala a stal se významnou osobností v upevňování obrany na moravsko-uherské hranici. Odměnou za své věrné služby obdržel od krále území po obou stranách Vizovických vrchů. Roku 1258 si mohl dovolit jako jeden z prvních šlechticů vystavět svůj vlastní hrad, kterým byly Střilky. Smil se účastnil mnoha vojenských tažení Přemysla Otakara II. Účastnil se kolonizačního procesu v moravském pohraničí, významně se podílel na zformování královského města Uherského Brodu. Zařadil se mezi nejproduktivnější šlechtické fundátory své doby. Protože stále neměl žádného

potomka, vystavěl se souhlasem krále roku 1261 cisterciácký Klášter Smilheim u Vizovic, který vybavil velkým dílem svých statků. Naposledy se Smil objevil na listině Přemysla Otakara II. 14. října 1273. Jelikož zemřel bez potomků, připadl jeho majetek odúmrtí králi.“

POTOMCI ČTVRTĚROZENÉHO KUNY ZE ZBRASLAVI A KUNŠTÁTU PO PŘESLICI

Kuna z Kunštátu a Jevišovic byl zakladatelem mocného rodu pánů z Kunštátu, jehož nejpřednějším výhonkem byl husitský král Jiří z Poděbrad. Po dlouhou dobu byl přípis z Kunštátu přiřazován všem potomkům Gerharda ze Zbraslavi, protože užívali shodný rodový znak.

Jedna Kunova dcera se provdala za Jimrama/Ungrama Bořitu z Bystřice. Prvorozený Jimramův syn Fridrich se roku 1290 zapsal na univerzitu v Bologni, po studiích zůstal v Itálii, dostal se v Římě ke kurii, kde se jako člen minoritského řádu, stal papežským penitenciářem. Benedikt XI. jej dne 21. března 1304 jmenoval arcibiskupem v Rize. Jeho působení ve funkci bylo poznamenáno spory s řádem německých rytířů. Od roku 1325 žil až do své smrti r. 1341 ve věku kolem 80 let trvale u kurie v Avignonu. V Avignonu pobýval v letech 1318-1329 také pražský biskup Jan z Dražic, který se dostal do sporu s dominikány o jejich způsob provádění inkvizice, do Avignonu povolal papež, aby se očistil z obvinění, že chrání kacíře.

Jimramova vnučka, Fridrichova neteř Eufémie / Ofka, dcera Fridrichova bratra Archleba / Vojtěcha byla první známou abatyší v Doubravníku. Ve funkci ji nahradila Klára, dcera Štěpána z Pernštejna a tedy její praneteř.

Druhá Kunova dcera byla v Tišnově v klášteře cisterciáček Porta coeli, založeném roku 1233 Konstancí Uherskou po smrti jejího chotě, Přemysla Otakara I. Královna vdova zde zřejmě dožila a po smrti roku 1240 byla, společně se synem, moravským markrabím Přemyslem, kterého o rok přežila, pochována. Boček (z Jevišovic, synovec Bočka, zakladatele Žďárského klášteře), znojemský kastelán, a (otec Bočka mladšího a bratr Bočka staršího) Kuna, maršálek, stvrzují podpisem listinu Dětricha, biskupa olomouckého, z 15. listopadu 1291, se žádostí na krále Václava II. o podporu a hájení práv tišnovského klášteře.

[...jak to bylo dál...](#)

